

การศึกษาผลของ Dy³⁺ ต่อสมบัติของระบบแก้ว Bi₂O₃-B₂O₃-SiO₂ The Study Effect of Dy³⁺ on Properties of Bi₂O₃-B₂O₃-SiO₂ Glass System

สุนิสา สาระไชย^{1,2*} ญัฐกฤตาจันทิมา^{1,2} จักรพงษ์แก้วขาว^{1,2} และ ณรงค์ สัจจวารณที³

¹สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²ศูนย์วิจัยแห่งความเป็นเลิศทางเทคโนโลยีแก้วและวัสดุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

³สาขาวิชาฟิสิกส์ประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

*bybon_only@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาคูณสมบัติทางกายภาพและสมบัติทางแสงของระบบแก้วบิสมาทอปโรซีลีเกิดจากสูตร 40Bi₂O₃: 20SiO₂: (40-x) B₂O₃: xDy₂O₃ โดยการเจือด้วยแร่โลหะหายาก ไทรวาเลนซ์ดิสโพรเซียม(Dy³⁺) ต่อสูตรของแก้วบิสมาทอปโรซีลีเกิดโดยเพิ่มปริมาณของไทรวาเลนซ์ดิสโพรเซียม(x)เป็น 0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0 และ 2.5 ร้อยละโดยโมลตามลำดับ โดยทำการสังเคราะห์แก้วตามสูตรด้วยการหลอมที่อุณหภูมิ 1100องศาเซลเซียสและทำให้เย็นตัวลงอย่างรวดเร็ว ผลการทดลองพบว่าความหนาแน่นและปริมาตรเชิงโมลของตัวอย่างแก้วมีค่าอยู่ระหว่าง 4.6477 ± 0.0020 ถึง 5.0047 ± 0.0041 g/cm³ และ 45.6608 ถึง 48.6797 cm³/molตามลำดับ โดยความหนาแน่นและปริมาตรเชิงโมลไม่ขึ้นกับปริมาณการเจือ Dy³⁺ จากการวิเคราะห์หาค่าการดูดกลืนแสงของตัวอย่างแก้วที่เจือ Dy³⁺ โดยมีปริมาณความเข้มข้น 0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0 และ 2.5mol% พบว่าสามารถสังเกตเห็นสเปกตรัมการดูดกลืนแสงในช่วง UV-VIS-NIR พบสเปกตรัมการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 406, 794, 906, 1094, 1276 และ1690 นาโนเมตรซึ่งไม่ส่งผลต่อระบบของแก้ว ตัวอย่างแก้วสามารถดูดกลืนแสงในช่วงวิลิเบิลที่ความยาวคลื่น 406 นาโนเมตรดีที่สุดดังนั้นจึงส่งผลให้ตัวอย่างแก้วเป็นสีเหลืองซึ่งสอดคล้องกับลักษณะทั่วไปของแก้วที่มองเห็นด้วยตาเปล่า

คำสำคัญ: ดิสโพรเซียม, แก้ว, สมบัติทางกายภาพ, สมบัติทางแสง

Abstract

In this research, physical properties and optical absorption properties of the glass system in compositions 40Bi₂O₃: 20SiO₂: (40-x) B₂O₃: xDy₂O₃ (where x = 0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0 and 2.5 mol %) are studied. The Rare-earth, Dy³⁺ has been doped in Bi₂O₃-SiO₂-B₂O₃ glasses system. Methodology, the melt-quenching technique at 1,100 °C has been used. The results demonstrate that, the density and molar volume of these glasses were found in the range 4.6477 to 5.0047 g/cm³ and 45.6608 to 48.6797, respectively. It was confirmed that the values of density and molar volume of these glasses were not depending on the concentration of Dy₂O₃. The optical absorption properties, UV-Vis-NIR spectra, absorption bands at 406, 794, 906, 1094, 1276, and 1690 nm have been observed. For Dy³⁺ doped Bi₂O₃-SiO₂-B₂O₃ glass, emission bands at 406 nm excitation wavelength has shown a strong intensity.

Keywords: dysprosium, glasses, physical properties, optical properties

1. บทนำ

ในการพัฒนาแก้วเชิงแสงในปัจจุบันมีการผลิตแก้วแบบพิเศษที่เน้นคุณสมบัติที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองในการประยุกต์ใช้งานต่างๆ เช่นการทำเลเซอร์ กำบังรังสี ท่อนำคลื่นแสง รวมถึงอุปกรณ์กึ่งตัวนำเชิงแสง ซึ่งในกลุ่มของแก้วที่นำมาสร้างเป็นแก้วในปัจจุบัน แก้วบิสมัทบอโรซิลิเกต $\text{Bi}_2\text{O}_3\text{-B}_2\text{O}_3\text{-SiO}_2$ หรือ แก้วแข็ง เป็นแก้วที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่โดดเด่นคือมีค่าดัชนีหักเหสูงทนต่อความร้อนทนต่อการกัดกร่อนทางเคมีได้เป็นอย่างดีสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้หลายรูปแบบเช่นใช้ในอุตสาหกรรมเคมีและห้องปฏิบัติการรวมทั้งเป็นผลิตภัณฑ์หลอดทดลองต่างๆ(สาธิต หอมหวล, 2549).จากการศึกษางานวิจัยพบว่าแก้วบิสมัทบอโรซิลิเกตเป็นแก้วที่มีค่าดัชนีหักเหสูงสามารถดูดกลืนแสงได้ดีมีการใช้งานอย่างแพร่หลายในด้านเซรามิก(N. Srisitipokakn et al., 2555)

แร่โลหะหายาก(Rare earth; RE) เป็นแร่ที่นำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง (ธมลวรรณ วุ่นพันธ์, 2551)ตั้งแต่เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาในอุตสาหกรรมปิโตรเลียม(Petroleum catalysts)เป็นโลหะผสมในอุตสาหกรรมเซรามิกไปจนถึงการนำไปใช้ในการผลิตสารเรืองแสง(Phosphor) สำหรับโทรทัศน์สีจอร์รังสีเอกซ์ที่มีความเข้มสูงหรือวัสดุที่ทำให้เกิดแสงสว่าง Solid-State Lighting (SSL)เป็นเทคโนโลยีทางเลือกที่สำคัญสำหรับการประหยัดพลังงานและสิ่งแวดล้อมSSLกำลังเป็นที่สนใจอย่างมากของนักวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตแหล่งกำเนิดแสงสีขาว ในปัจจุบันแก้วที่เจือไอออนของธาตุหายากได้รับความสนใจเป็นอย่างมากเนื่องจากการนำไปใช้งานที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพสูงทั้งการนำไปประยุกต์สังเคราะห์ออปโตอิเล็กทรอนิกส์เทคโนโลยีเลเซอร์เส้นใยนำแสงและสารเรืองแสง (ขวัญดาว ทวีเขต, 2554) ซึ่งในกลุ่มของธาตุหายากทริวาเลนต์ดิสโพรเซียม(Trivalent Dysprosium; Dy^{3+})ถือว่าเป็นหนึ่งในแร่โลหะหายากที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตการเปล่งแสงสีขาว (K. Swapna et al, 2556) โดยแก้วที่เจือด้วย Dy^{3+} เป็นวัสดุที่มีประสิทธิภาพในการเปล่งแสงสูง ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองของS. Insitipong et al.(2553)และ P. Chimalawonget al.(2555) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงต้องการที่จะศึกษาคุณสมบัติของแก้วบิสมัทบอโรซิลิเกต (Bismuth borosilicate)ที่เจือด้วย (Dy^{3+})ที่มีความเข้มข้นแตกต่างกันโดยศึกษาสมบัติทางกายภาพ และสมบัติทางแสง ดังนี้ ความหนาแน่น ปริมาตรเชิงโมล และการดูดกลืนแสง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แก้วเพื่อการออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ในการเปล่งแสงสีขาว และสามารถนำคุณสมบัติที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์แก้วที่มีประโยชน์ต่อไป

2. วิธีการทดลอง

แก้วบิสมัทบอโรซิลิเกตที่เจือด้วย Dy^{3+} ในงานวิจัยนี้ถูกเตรียมขึ้นมาโดยใช้ระบบองค์ประกอบทางเคมีเป็น $40\text{Bi}_2\text{O}_3\text{:}20\text{SiO}_2\text{:}(40\text{-x})\text{B}_2\text{O}_3\text{:}x\text{Dy}_2\text{O}_3$ เมื่อ x มีค่าเท่ากับ 0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0 และ2.5mol% ตามลำดับ แก้วดังกล่าวถูกสังเคราะห์ด้วยเทคนิคการทำให้เย็นตัวลงอย่างรวดเร็ว (Melt quenching technique) โดยผสมสารเคมี Bi_2O_3 , SiO_2 , B_2O_3 และ Dy_2O_3 ที่มีน้ำหนักรวม 20 กรัม ลงในเบ้าหลอม และนำไปหลอมในเตาไฟฟ้าที่อุณหภูมิ 1100°C เป็นเวลา 3 ชม.โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ 2.5°C ต่อเวลาที่หลังจากนั้นเมื่อครบเวลาที่กำหนดนำเบ้าหลอมออกจากเตาไฟฟ้าอุณหภูมิสูงเพื่อทำให้แก้วเหลวที่ได้เย็นตัวลงอย่างรวดเร็ว(Melt-quenching technique)โดยเทน้ำแก้วลงบนแบบพิมพ์เหล็กกล้าไร้สนิมเพื่อขึ้นรูปแก้ว นำแก้วที่ได้ไปอบที่อุณหภูมิ 500°C เป็นเวลา3ชั่วโมงจากนั้นปิดเตาอบให้อุณหภูมิลดลงจนถึงอุณหภูมิห้องจึงนำแก้วออกจากเตาอบ เพื่อลดความเครียดที่เกิดขึ้นจากการเย็นตัวในเนื้อแก้ว นำตัวอย่างแก้วไปตัดและขัดขึ้นตัวอย่างแก้วให้มีขนาด $1.0 \times 1.5 \times 0.3 \text{ cm}^3$ เพื่อให้เหมาะสมกับเครื่องมือวัดทางวิทยาศาสตร์แก้วที่เตรียมได้ถูกนำไปศึกษาความหนาแน่น (ρ) โดยอาศัยหลักการของอาร์คิมิดีส(Archimedes principle) ซึ่งมีการวัดน้ำหนักของแก้วในอากาศและในน้ำโดยใช้อุปกรณ์ไมโครบาลานซ์แบบ 4-digit sensitive (AND, HR-200) หลังจากนั้น ρ ที่วัดได้จะถูกนำไปคำนวณเพื่อหาค่าปริมาตรเชิงโมล(Molar volume; V_M) โดยอาศัยความสัมพันธ์ $v_M = M_T / \rho$ เมื่อ M_T คือ น้ำหนักโมเลกุลโดยรวมขององค์ประกอบทางเคมีในแก้วตัวอย่าง สำหรับสมบัติการดูดกลืนแสงของแก้วนั้น ถูกศึกษาด้วยเครื่อง UV-VIS-NIRสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ (Shimadzu, UV-3600)

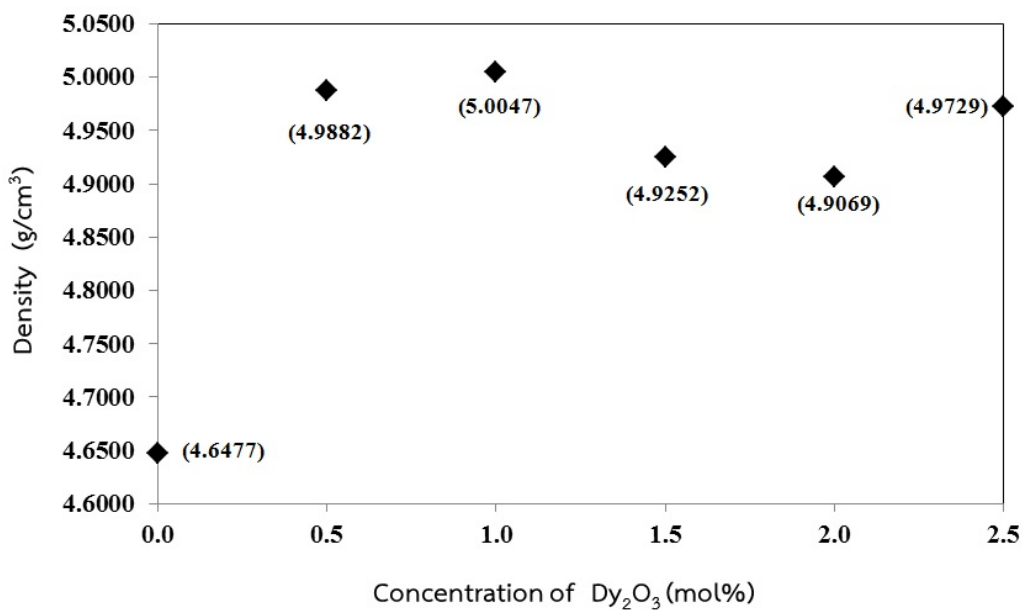
3. ผลการวิจัย

ผลวิเคราะห์ความหนาแน่น

จากการวิเคราะห์ค่าความหนาแน่นของตัวอย่างแก้วที่เจือ Dy^{3+} โดยมีปริมาณความเข้มข้น 0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0 และ 2.5 mol% พบว่าค่าความหนาแน่นมีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อความเข้มข้นของ Dy_2O_3 0.5 ถึง 1.0 mol% แต่เมื่อเพิ่มความเข้มข้นเพิ่มเป็น 1.5 และ 2.0 mol% ความหนาแน่นมีค่าลดลงและเพิ่มขึ้นอีกเมื่อความเข้มข้นของ Dy_2O_3 2.5 mol% ซึ่งจากข้างต้นไม่พบความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ชัดเจนดังแสดงในตารางที่ 1 พบว่าความหนาแน่นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของ Dy_2O_3 โดยค่าความหนาแน่นมีค่าอยู่ระหว่าง 4.6477 ± 0.0020 ถึง 5.0047 ± 0.0041 g/cm^3 และเมื่อนำค่าที่ได้มาสร้างกราฟความสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นกับความเข้มข้นของ Dy_2O_3 ดังแสดงในรูปภาพที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าความหนาแน่นของตัวอย่างแก้วที่เจือ Dy^{3+} ที่ความเข้มข้นต่างๆ

ความเข้มข้น Dy_2O_3 (mol%)	ความหนาแน่น (g/cm^3)
0.0	4.6477 ± 0.0020
0.5	5.0047 ± 0.0041
1.5	4.9252 ± 0.0003
2.0	4.9069 ± 0.0126
2.5	4.9729 ± 0.0005

รูปภาพที่ 1 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นของตัวอย่างแก้วกับปริมาณความเข้มข้นของ Dy_2O_3

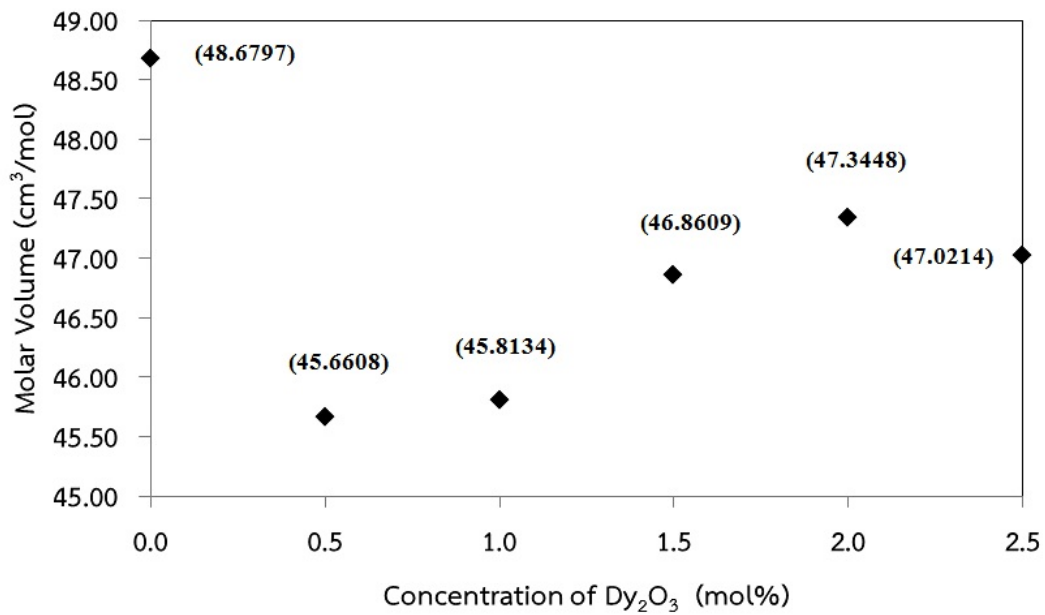
ผลการวิเคราะห์ปริมาตรเชิงโมล

จากการวิเคราะห์หาค่าปริมาตรเชิงโมลของตัวอย่างแก้วที่เจือ Dy^{3+} โดยมีปริมาณความเข้มข้น 0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0 และ 2.5 mol% พบว่าปริมาตรเชิงโมลมีค่าลดลงเมื่อ Dy_2O_3 มีความเข้มข้น 0.5 mol% จากนั้นจะมีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อความเข้มข้นของ Dy_2O_3 เพิ่มขึ้นจาก 1.0 ถึง 2.0 mol% และมีค่าลดลงอีกครั้งเมื่อความเข้มข้นของ Dy_2O_3 2.5 mol% ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ชัดเจนตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าค่าปริมาตรเชิงโมลไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของ Dy_2O_3 โดยค่าปริมาตรเชิงโมลมีค่าอยู่

ระหว่าง 45.6608 ถึง 48.6797 cm^3/mol และเมื่อนำค่าที่ได้มาสร้างกราฟความสัมพันธ์ระหว่างปริมาตรเชิงโมลกับความเข้มข้นของแก้วที่เจือ Dy_2O_3 ดังแสดงในรูปภาพที่ 2

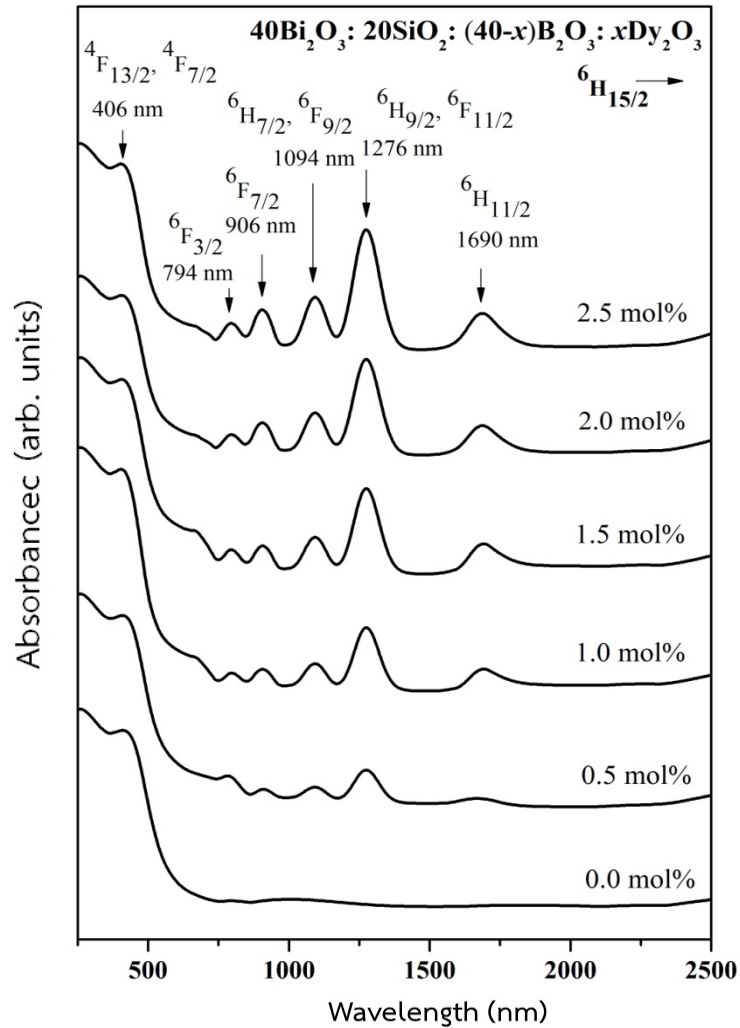
ตารางที่ 2 แสดงค่าปริมาตรเชิงโมลของตัวอย่างแก้วที่เจือ Dy^{3+} ที่ความเข้มข้นต่างๆ

ความเข้มข้น Dy_2O_3 (mol%)	ปริมาตรเชิงโมล (cm^3/mol)
0.0	48.6797
0.5	45.6608
1.5	46.8609
2.0	47.3448
2.5	47.0214

รูปภาพที่ 2 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างปริมาตรเชิงโมลของตัวอย่างแก้วกับปริมาณความเข้มข้นของ Dy_2O_3

ผลการวิเคราะห์การดูดกลืนแสง

รูปภาพที่ 3 สเปกตรัมการดูดกลืนแสงของตัวอย่างแก้วที่เจือ Dy^{3+} ที่ความเข้มข้นต่างๆ

จากการวิเคราะห์หาค่าการดูดกลืนแสงของตัวอย่างแก้วที่เจือ Dy^{3+} โดยมีปริมาณความเข้มข้น 0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0 และ 2.5 mol% พบว่าสามารถสังเกตเห็นสเปกตรัมได้อย่างชัดเจนทั้งหมด 6 พีค โดยการดูดกลืนแสงที่มีความยาวคลื่น 406 นาโนเมตร (${}^6H_{15/2} \rightarrow {}^4F_{13/2}, {}^4F_{7/2}$), 794 นาโนเมตร (${}^6H_{15/2} \rightarrow {}^6F_{3/2}$), 906 นาโนเมตร (${}^6H_{15/2} \rightarrow {}^6F_{7/2}$), 1094 นาโนเมตร (${}^6H_{15/2} \rightarrow {}^6H_{7/2}, {}^6F_{9/2}$), 1276 นาโนเมตร (${}^6H_{15/2} \rightarrow {}^6H_{9/2}, {}^6F_{11/2}$) และ 1690 นาโนเมตร (${}^6H_{15/2} \rightarrow {}^6H_{11/2}$) สังเกตพบว่าการดูดกลืนแสงของตัวอย่างแก้วส่วนใหญ่เป็นการดูดกลืนในช่วงอินฟราเรดโดยที่ความยาวคลื่น 794 ถึง 1690 นาโนเมตรซึ่งไม่ส่งผลต่อระบบแก้วแต่เนื่องจากตัวอย่างแก้วสามารถดูดกลืนแสงในช่วงแสงที่ตามองเห็นที่ความยาวคลื่น 406 นาโนเมตร ดังนั้นจึงส่งผลให้ตัวอย่างแก้วเป็นสีเหลืองนําผลการวิเคราะห์ที่ได้มาสร้างกราฟความสัมพันธ์ระหว่างความยาวคลื่นกับตัวอย่างแก้วที่ความเข้มข้นต่างๆของ Dy_2O_3 ดังแสดงในรูปภาพที่ 3

5. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการเจือ Dy^{3+} ต่อคุณสมบัติของแก้วบิสมาทอโรซิลิกเกตจากสูตร $40Bi_2O_3: 20SiO_2:(40-x) B_2O_3: xDy_2O_3$ เมื่อ $x = 0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0$ และ 2.5 mol% โดยทำการหลอมแก้วที่อุณหภูมิ $1100^\circ C$ เป็นเวลา 3 ชั่วโมง จากนั้นเทน้ำแก้วลงบนแม่พิมพ์แล้วนำไปอบที่อุณหภูมิ $500^\circ C$ เป็นเวลา 3 ชั่วโมง ได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

การทดลองหลอมแก้วที่เจือ Dy^{3+} ปริมาณความเข้มข้น 0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0 และ 2.5 mol% พบว่าตัวอย่างแก้วที่ไม่ได้เจือ Dy_2O_3 มีสีแดงปนส้มและเมื่อเพิ่มความเข้มข้นของ Dy_2O_3 0.5 mol% ตัวอย่างแก้วมีสีเหลืองเข้มจากนั้นสีของตัวอย่างแก้วจะค่อยๆ จางลงจนเป็นสีเหลืองตามปริมาณความเข้มข้นของ Dy_2O_3 ที่เพิ่มมากขึ้น

การวิเคราะห์ความหนาแน่นพบว่าความหนาแน่นมีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อความเข้มข้นของ Dy_2O_3 0.5 ถึง 1.0 mol% มีค่าลดลงเมื่อมีความเข้มข้น 1.5 ถึง 2.0 mol% และเพิ่มอีกครั้งเมื่อความเข้มข้นของ Dy_2O_3 2.5 mol% โดยค่าความหนาแน่นอยู่ระหว่าง 4.6477 ± 0.0020 ถึง $5.0047 \pm 0.0041 \text{ g/cm}^3$ ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนดังนั้นค่าความหนาแน่นของตัวอย่างแก้วไม่ได้ขึ้นกับความเข้มข้นของ Dy_2O_3

การวิเคราะห์ปริมาตรเชิงโมลพบว่าปริมาตรเชิงโมลมีค่าลดลงเมื่อเจือ Dy^{3+} และมีค่าเพิ่มขึ้นตามปริมาณความเข้มข้นของ Dy_2O_3 ซึ่งค่าปริมาตรเชิงโมลจะลดลงเมื่อความเข้มข้นของ Dy_2O_3 2.5 mol% ปริมาตรเชิงโมลมีค่าอยู่ระหว่าง 45.6608 ถึง $48.6797 \text{ cm}^3/\text{mol}$ ซึ่งไปพบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนดังนั้นปริมาตรเชิงโมลไม่ได้ขึ้นกับความเข้มข้นของ Dy_2O_3 และยังพบว่าจากสูตรการหาปริมาตรเชิงโมลส่งผลให้ลักษณะของกราฟที่ได้เป็นส่วนกลับของกราฟความหนาแน่น

การวิเคราะห์ค่าการดูดกลืนแสงในช่วงความยาวคลื่น 250 ถึง 2500 นาโนเมตรของตัวอย่างแก้วพบว่าสเปกตรัมการดูดกลืนแสงสามารถแบ่งออกเป็น 6 พีคคือที่ความยาวคลื่น 406, 794, 906, 1094, 1276 และ 1690 นาโนเมตรตามลำดับ สเปกตรัมการดูดกลืนแสงของตัวอย่างแก้วส่วนใหญ่เป็นการดูดกลืนในช่วงอินฟราเรดคือที่ความยาวคลื่น 794 ถึง 1690 นาโนเมตรซึ่งไม่ส่งผลต่อระบบแก้วแต่เนื่องจากตัวอย่างแก้วสามารถดูดกลืนแสงในช่วงวิสิเบิลที่ความยาวคลื่น 406 นาโนเมตรดังนั้นจึงส่งผลให้ตัวอย่างแก้วเป็นสีเหลืองโดยสอดคล้องกับลักษณะทั่วไปของแก้วที่มองเห็นด้วยตาเปล่า

6. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ศูนย์วิจัยแห่งความเป็นเลิศทางเทคโนโลยีแก้วและวัสดุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำหรับความร่วมมือและการสนับสนุนงานวิจัยนี้เป็นอย่างดี

7. เอกสารอ้างอิง

- สาธิต หอมหวล. (2549). รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาการผลิตแก้วจากทรายท้องถิ่นในภาคตะวันตก. นครปฐม : สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- N. Srisitipokakn, J. Kaewkhao, W. Chwpradikul and P. Limsuwan. (2555). Comparative Study of Optical and Spectroscopic Properties of Lead and Bismuth on Borosilicate Glasses. *Procedia Engineering*, 32, 699-705.
- ธมลวรรณ วุ่นพันธ์. (2551). รายงานวิชาการเรื่องปริมาณแร่เอิร์ทออกไซด์ทั้งหมดในโมนาไซต์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ : กรมวิเคราะห์และตรวจสอบทรัพยากรธรณี กรมทรัพยากรธรณี.
- ขวัญดาว ทวีเขต. (2554). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสมบัติทางแสงของแก้วบิสมัทบอเรต ($Bi_2O_3:B_2O_3$) เจือธาตุหายาก. นครปฐม : สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- K. Swapna, et al. (2556). Optical absorption and luminescence characteristics of Dy^{3+} doped Zinc Alumino Bismuth Borate glasses for lasing materials and white LEDs. *Journal of Luminescence*, 139, 119-124.
- S. Insitipong, J. Kaewkhao, T. Ratana and P. Limsuwan. (2553). Optical and Structural Investigation of Bismuth Borate Glasses Doped With Dy^{3+} . *Procedia Engineering*, 8, 195-199.
- P. Chimalawong, K. Kirdsiri, J. Kaewkhao, P. Limsuwan. (2555). Investigation on the Physical and Optical Properties of Dy^{3+} Doped Soda-Lime-Silicate Glasses. *Procedia Engineering*, 39, 690-698.